

SPIS TREŚCI

EUROPEAN BOOKSELLERS FEDERATION

Ustawa o książce	2
Austria/ Założenia ustawy o książce pod lupą	2
Francja/ Amazon.fr nie może łamać ustawy Langa	2
Różne	3
USA/ Głos księgarzy za przestrzeganiem przepisów	3
Wielka Brytania/ Narodowy Rok Czytelnictwa uruchomiony	4
UE/ Wszystko na temat porozumienia lizbońskiego	5

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS

Podatek VAT	5
VAT/ Błyskawiczna kariera pojęcia merit good	5
VAT/ FEP przeciw nowej koncepcji	6
Różne	8
UE/ Jeszcze jeden krok w kierunku wspólnej biblioteki cyfrowej ..	8

Polska Izba Książki należy do dwóch europejskich organizacji branżowych – Federation of European Publishers FEP, skupiającej krajowe organizacje wydawców oraz European Booksellers Federation EBF, zrzeszającej krajowe organizacje księgarskie. Obie organizacje reprezentują swoich członków na forum międzynarodowym.

EUROPEAN BOOKSELLERS FEDERATION

Ustawa o książce

Austria/ Założenia ustawy o książce pod lupą

28 listopada 2007 roku Sąd Najwyższy w Wiedniu zwrócił się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o rozpatrzenie skargi wniesionej przez przedstawicieli austriackiej branży wydawniczej i medialnej na działania sieci księgarskiej Libro. Od sierpnia 2006 roku Libro sprzedaje książki niemieckich wydawców poniżej ustawowej stałej ceny, łamiąc austriacką ustawę o cenie książki.

Jak komentuje biuro EBF, w ten sposób doszło do ponownego otwarcia debaty na temat założeń ustawy, debaty, która przez długi czas była ściśle zamknięta. Pierwsze pytanie, na które ETS będzie szukał odpowiedzi, dotyczy tego, czy stała cena minimalna obowiązująca w Austrii od 2000 roku na bazie ustawy o cenie książki łamie zasadę swobodnego handlu w UE.

Problem polega na tym, że – jak podaje biuro EBF za Karlem Pusem z Austrii oraz danymi Boersenverein – w rzeczywistości tylko importerzy książek z obszaru niemieckojęzycznego są zobowiązani w Austrii do stosowania stałej ceny. Po drugie ETS będzie musiał ustalić, czy takie działanie można tłumaczyć „ważnym interesem kulturowym”. Wreszcie, jeśli podważone zostaną wszelkie argumenty, Trybunał musi ustalić, czy austriacka ustawa o stałej cenie książki jest jako taka zgodna z unijnymi przepisami regulującymi kwestie konkurencji.

Niemiecki związek księgarzy i wydawców Boersenverein, wspierający austriackie stowarzyszenie księgarzy, spodziewa się długiego i trudnego procesu, którego wynik będzie miał wpływ także na niemiecki rynek książki. Alexander Skipis, dyrektor wykonawczy Boersenverein, twierdzi, że po raz kolejny okazuje się, jak krucha jest natura porozumienia w sprawie stałych cen książek.

Alexander Skipis wezwał każdego członka Boersenverein do aktywnego wspierania systemu stałych cen poprzez stosowanie się do prawa i unikania eksperymentowania w szarej strefie dla jakiś potencjalnych własnych korzyści.

Francja/ Amazon.fr nie może łamać ustawy Langa

Francuskie Stowarzyszenie Księgarzy SLF (Syndicat de la Librairie Française) wygrało trzeci proces przeciw internetowym sprzedawcom książek. SLF nie zgadza się na darmowe dostarczanie przesyłek z książkami oraz dołączanie do sprzedawanych książek darmowych bonów zakupowych.

Podparyski sąd nakazał portalowi Amazon.fr przekazanie 100 tys. euro na rzecz SLF z tytułu poniesionych strat i nałożył na Amazon.fr karę jednego tysiąca euro za każdy kolejny dzień łamania ustawy Langa, zgodnie z którą maksymalny rabat od ceny detalicznej książki może wynosić 5 procent.

Serwis „The Bookseller on line” cytuje przewodniczącego SLF Benoît Bougerola, który powiedział, że SLF nie wniesie sprawy przeciw sieciom FNAC i Chapitre, ponieważ te oświadczyły, że zrezygnują z darmowych usług zaraz po tym, kiedy zrobią to serwisy Amazon oraz Alapage. Benoît Bougerol stwierdził, że FNAC oraz Chapitre wprowadziły darmowe przesyłki zdecydowanie później i tylko po to, aby sprostać konkurencji Amazon i Alapage. Wyraził przy okazji nadzieję, że sąd najwyższy wyda także decyzję w sprawie Alapage w nadchzącym roku.

W oświadczeniu prasowym SLF czytamy m.in.: „SLF skierowało sprawę do sądu na podstawie ustawy Langa wprowadzającej stałe ceny książek. Misją SLF jest pomoc w organizowaniu nowego modelu biznesowego, który odpowiada literze i duchowi tej ustawy. Należy koniecznie wspomnieć, że niektórzy księgarze sprzedają książki ze stratą tylko w celu zwiększenia udziału w rynku, co powoduje destabilizację rynku książki, który już jest bardzo kruchy. Taka agresywna postawa jest groźna i stoi w sprzeczności z duchem ustawy o stałej cenie książki, której celem jest zachowanie kulturowej różnorodności i kreatywności. Książki są jedynie instrumentem w dżungli biznesu, gdzie niezależni księgarze i wydawcy są miażdżeni na śmierć”.

Jak podaje „Le Monde”, Xavier Garambois z Amazon France był rozczarowany decyzją sądu i na początku stycznia skłaniał się ku złożeniu apelacji zaraz po przeanalizowaniu pisemnej wersji decyzji. Jak stwierdził: „firma nie może zmieniać swojej polityki sprzedażowej z dnia na dzień”. Amazon miał 30 dni na złożenie apelacji.

Tymczasem – jak za „Livres Hebdo” podaje biuro EBF – firma Amazon.fr zdecydowała się płacić od 13 stycznia 2008 roku jeden tysiąc euro kary dziennie i utrzymać serwis darmowych przesyłek. Jeff Bezos, założyciel Amazon.fr, stwierdził, że poważnie zagrożona jest koncepcja dostarczania przesyłek i uruchomił akcję ochrony tego systemu pod hasłem „Uczyń swój głos słyszalnym”. Amazon.fr zachęca swoich klientów do wypełnienia petycji on-line i liczy, że te działania spowodują zmianę decyzji sądów i utrzymanie modelu działania.

Różne

USA/ Głos księgarzy za przestrzeganiem przepisów

Amerykańskie Stowarzyszenie Księgarzy ABA (The American Booksellers Association) zwraca księgarzy z 45 stanów stosujących podatek od sprzedaży (sales tax) do przedłożenia stanowym władzom pisma ze sprzeciwem wobec działań księgarzy internetowych.

Podatek od sprzedaży nie obowiązuje przy handlu międzystanowym, natomiast sprzedając książki w granicach stanu, księgarnie internetowe powinny doliczać podatek zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zdaniem ABA jest to przepis powszechnie ignorowany przez księgarnie internetowe, w związku z czym stowarzyszenie prowadzi kampanię informacyjną, m.in. przygotowało wzór pisma, które można znaleźć pod adresem <http://news.bookweb.org/5705.html>.

W listopadzie 2007 roku w Waszyngtonie doszło do spotkania amerykańskich organizacji handlowych skupiających niezależnych sprzedawców książek, zabawek, sprzętu komputerowego, rowerów, leków i materiałów biurowych. Oren Teicher, dyrektor Amerykańskiego Stowarzyszenia Księgarzy ABA, stwierdził m.in., że jest to pierwszy krok w rozpoznawaniu wspólnych celów dla tych organizacji. W ramach przygotowań do wspólnych działań księgarze przekazali innym organizacjom branżowym wzór listu do władz stanowych w sprawie sprzedaży internetowej.

Wielka Brytania/ Narodowy Rok Czytelnictwa uruchomiony

Nauczanie czytania i pisanie jest jedną z najlepszych metod zapobiegania biedzie oraz przestępczości, stwierdził brytyjski premier Gordon Brown podczas uroczystości inauguracji Narodowego Roku Czytelnictwa 8 stycznia 2008 roku.

Podczas debaty, która odbyła się przy okazji uroczystości, padły propozycje wspierania czytelnictwa „rodzinnego”, zwiększenia ilości czytelników w bibliotekach, znalezienia miejsca na czytanie dla przyjemności w ramach nauczania szkolnego, zabiegania o udział sławnych osób w promowaniu czytania wśród młodzieży.

Narodowy Rok Czytelnictwa przebiega pod auspicjami dwóch instytucji – National Literacy Trust i Reading Agency.

UE/ Wszystko na temat porozumienia lizbońskiego

Fundacja im. Roberta Schumana opracowała publikację, w której szczegółowo rozwija 10 punktów na temat działania UE po osiągnięciu w grudniu 2007 roku nowego porozumienia lizbońskiego zastępującego projekt konstytucji europejskiej. Opracowanie w formacie PDF jest dostępne pod adresem <http://www.robert-schuman.eu/doc/divers/lisbonne/en/10fiches.pdf>

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS

Podatek VAT

VAT/ Błyskawiczna kariera pojęcia merit good

Pojęcie „merit good” – w wolnym tłumaczeniu „dobro szczególne” – robi od czerwca 2007 roku błyskawiczną karierę w opracowaniach na temat systemu podatkowego w Unii Europejskiej. Według Komisji Europejskiej stawki VAT po 2010 roku powinny być jednolite przynajmniej wewnątrz sześciu podstawowych grup, którymi są:

1. Żywność (sektory: hotele, restauracje, artykuły spożywcze);
2. **Dobra szczególne** (sektory: opieka zdrowotna, leki, **książki**, prasa, kultura i rozrywka);
3. Usługi „sieciowe” (sektory: elektryczność, sieć ciepłownicza, poczta, usługi telekomunikacyjne, usługi finansowe, transport publiczny, budownictwo społeczne);
4. Usługi lokalne (sektor: usługi lokalne);
5. Usługi publiczne (sektory: usługi administracji publicznej, sprząatanie ulic);
6. Pozostałe usługi i towary (nazwane w opracowaniu „rest of economy”).

W świetle obecnie omawianej koncepcji książki przynależą do grupy merit good. Pojęcie to wprowadził do ekonomii w 1957 roku Richard Musgrave. Europejskie Stowarzyszenie Wydawców FEP opiera się na definicji podanej przez Wikipedię, zgodnie z którą **„merit good w ekonomii to towar/usługa, do którego jednostka lub społeczeństwo powinno mieć dostęp na bazie norm innych niż indywidualne preferencje”**.

Według anglojęzycznej Wikipedii „merit good może być zdefiniowane jako dobro, które mogłoby być konsumowane poniżej pożądanego poziomu w wolnorynkowej gospodarce (i produkowane poniżej tego poziomu) z dwóch głównych powodów:

1. W trakcie konsumpcji dobra szczególnego wytwarzane są pożądane/pozytywne efekty uboczne. Pozytywne efekty uboczne dotyczą osób trzecich i powstają w wyniku konsumpcji lub produkcji dobra/usługi.

Oznacza to, że istnieje rozbieżność pomiędzy korzyściami indywidualnymi a korzyściami społecznymi wynikającymi z konsumpcji dobra szczególnego (korzyści społeczne są większe).

Ponieważ jednak konsumenci biorą pod uwagę jedynie korzyści osobiste, to dobra szczególne są konsumowane (także produkowane) poniżej pożądanego poziomu.

2. Jednostki są krótkowzroczne, maksymalizują korzyści krótkookresowe i nie biorą pod uwagę korzyści długoterminowych wynikających z konsumpcji dóbr szczególnych, przez co są one konsumowane (i produkowane) na zbyt niskim poziomie (idealnym przykładem jest edukacja)“.

VAT/ FEP przeciw nowej koncepcji

Tak jak pisaliśmy w poprzednich numerach „e-PIK”, bez wątpienia dojdzie do poważnego zamieszania wokół przyszłej struktury VAT. Nie spodziewaliśmy się przy tym, że FEP zareaguje tak szybko. Poniżej zamieszczamy obszernie fragmenty odpowiedzi na koncepcję Komisji Europejskiej ujednoczenia stawek VAT od 2011 roku.

„Zgodnie ze studium na temat VAT opracowanym przez niezależny zespół badawczy Copenhagen Economics ujednoczona stawka VAT jest najlepszym wyjściem z czysto ekonomicznego punktu widzenia. W studium pada sugestia, że krok w tym kierunku przyniesie istotne korzyści, podniesie poziom ochrony konsumentów, przyczyni się do obniżki kosztów działania przedsiębiorstw i zredukuje zakłócenia na wspólnym rynku. Jednakże, jak dodają autorzy studium, mogą istnieć specyficzne korzyści z nałożenia zredukowanej stawki VAT w precyzyjnie wybranych sektorach.

Komisja Europejska, opierając się na studium, proponuje utrzymanie „bardzo niskiej stawki” dla „dóbr i usług pierwszej potrzeby”, takich jak żywność, oraz utrzymanie drugiej, zredukowanej „parkingowej” stawki VAT – ale znacznie wyższej, w wysokości 10-12 procent – dla „dóbr i usług wymagających preferencyjnego traktowania z obszaru dóbr kulturowych, edukacyjnych, transportu publicznego, zatrudnienia i ochrony środowiska”. W tym obszarze mają się znaleźć także książki.

Podstawowe argumenty przeciw niskiej stawce podatku VAT na książki, które postaramy się odeprzeć, są następujące:

- Mają one negatywny wpływ (doprowadzają do zakłóceń) na działania wspólnego rynku;
- Dobra szczególne merit goods nie są podmiotem preferencyjnego traktowania.

Obecnie zredukowane stawki VAT obowiązują w różnym zakresie we wszystkich krajach UE z wyjątkiem Danii na podstawie ogólnej zasady obowiązującej we wszystkich krajach UE, a także na podstawie czasowych uprawnień przyznanych poszczególnym krajom Unii.

Negatywny wpływ zredukowanego VAT na działania na wspólnym rynku

Zgodnie ze studium zredukowana stawka VAT ma negatywny wpływ na działania wspólnego rynku. Ta hipoteza jest oparta na obserwacji kilku konkretnych sytuacji na rynku. Według tej koncepcji nabywcy lub sprzedawcy (księgarze) będą wykorzystywać niższą stawkę VAT w kraju sąsiedzkim w celu dokonywania tańszych zakupów.

A. Sprzedaż przygraniczna

Rozpatrując przykład Słowacji i Czech, gdzie języki są niemal identyczne i większość ludzi całkowicie swobodnie czyta w obu, należy stwierdzić, że żaden z księgarzy działających w obszarach przygranicznych nie odnotował zwiększonego popytu na słowackie książki po czeskiej stronie, co z technicznego punktu widzenia powinno nastąpić. W Czechach do końca grudnia 2007 roku obowiązywała niższa stawka VAT (5%), na Słowacji wyższa (19%), ponadto korona czeska jest mocniejszą walutą, co powoduje, że koszt zakupu słowackiej książki jest niższy niż książki czeskiej. Jednakże żadna z tych okoliczności nie doprowadziła do jakiegokolwiek wzrostu popytu na tańsze, słowackie książki.

„Books Bystricky” jest słowacką firmą księgarską prowadzącą dwie księgarnie przy granicy czeskiej, w obu znajduje się 1200 czeskich tytułów. W podobnej średniej wielkości księgarni w czeskiej miejscowości Hodonin (6 kilometrów dalej) w ofercie znajduje się maksimum 15 słowackich tytułów. Po stronie słowackiej książki są kupowane zarówno przez Czechów, jak i Słowaków. Czesi przyjeżdżają po książki głównie dlatego, że są one tańsze z powodu korzystnego kursu walut, mimo że na Słowacji do grudnia 2007 roku obowiązywała o 14 procent wyższa stawka VAT. Z kolei Słowacy kupują w Czechach książki zarówno czeskie, jak i słowackie, ale nie dlatego, że są one tańsze, tylko dlatego, że księgarnie mają szerszą ofertę, część książek nie jest wydawana po słowackiej stronie (na przykład). Jediną różnicę można zaobserwować wśród książek historycznych, gdzie ta sama książka jest sprzedawana za 699 SKK (słowackich koron) na Słowacji i 713 CZK (czeskich koron) w Czechach.

Podsumowując; w istocie w Czechach słowackie książki są tańsze od czeskich częściowo z powodu niższej stawki VAT, ale przede wszystkim ze względu na różnice w kursie walut.

Podobny przykład można znaleźć w południowych regionach Niemiec, na granicy z Austrią. Różnica w stawce VAT wynosi 3 procent (w Austrii obowiązuje stawka 10%, w Niemczech 7%). Przy średniej cenie książki wynoszącej 11 euro jest to zbyt mało (ok. 0,3 euro), aby pokryć koszt przejazdu pomiędzy najbliższymi nawet miejscowościami przy granicy. Ten sam przypadek mamy na granicy francusko-belgijskiej, gdzie różnica VAT wynosi 0,5 procent (w Belgii 5,5%, we Francji 6%), co przy średniej cenie książki 11 euro oznacza różnicę w cenie książki w wysokości 0,05 euro.

W przypadku handlu pomiędzy Czechami i Słowacją sytuacja zmieniła 1 stycznia 2008 roku. W obu krajach obowiązują nowe stawki VAT na książki. W Czechach 9%, na Słowacji 10% – przyp. RM

B. Handel elektroniczny

Drugi argument Copenhagen Economics, który usprawiedliwia likwidację systemu zredukowanych stawek VAT, jest taki, że „zredukowane stawki VAT w przypadku niektórych dóbr szczególnych (merit goods), jak książki czy muzyka, zdają się tworzyć poważne napięcia w funkcjonowaniu wspólnego rynku, przede wszystkim w związku z łatwością zastosowania handlu elektronicznego”. Ten argument jest bardzo kontrowersyjny, ponieważ jest oparty na dwóch fałszywych założeniach.

Po pierwsze to prawda, że nowoczesne formy handlowe ułatwiają zakupy książek z odległych miejsc na świecie, ale podstawowa zasada w odniesieniu do podatku VAT jest taka, że w przypadku zakupu drukowanych książek obowiązuje stawka VAT kraju nabywcy (e-booki są obłożone w UE standardową stawką VAT). Poza tym w studium nie ma nawet wzmianki o kosztach przesyłki, które wzrastają wraz z wagą.

Po drugie Copenhagen Economics błędnie przyjmuje, że książki są produktem jednorodnym, co ułatwia wymianę handlową pomiędzy państwami UE, ale w opracowaniu kompletnie pominięty jest fakt, że książki są drukowane w różnych językach, a 44 procent mieszkańców UE nie mówi i 79 procent nie czyta w żadnym obcym języku (wg badań Eurostat).

Książki w wymiarze ogólnym można widzieć jako produkt bardzo zróżnicowany, nie można zastąpić konkretnej książki jej wydaniem obcojęzycznym, co zdecydowanie hamuje handel międzynarodowy. Dla 79 procent mieszkańców UE nie ma znaczenia stawka VAT na książki w innym kraju.

Dobro szczególne (merit good)

Według autorów opracowania książki nie mogą być obłożone niższą stawką VAT z tego powodu, że należą do obszaru dóbr szczególnych (merit good), przez co nie należą do towarów pierwszej potrzeby. Książka jako taka nie może być traktowana wyłącznie jako dobro szczególne, z definicji jest „bardziej złożona” niż bilet do teatru, nie tylko niesie „pozytywne efekty uboczne”, ale także zdradza oznaki towaru pierwszej potrzeby (np. podręczniki są niezbędne w edukacji szkolnej).

Jak pokazuje przykład ze Szwecji (więcej na temat skutków obniżenia VAT w Szwecji w poprzednim numerze „e-PIK”), obniżanie cen książek powoduje ich większą dostępność i stymuluje sprzedaż. Obniżanie cen książek ma znaczenie nie tylko ekonomiczne, ale także społeczne. Poszerzenie dostępu do książek dla grup o niższym poziomie dochodów ułatwia dostęp do wiedzy. Wspieranie rozwoju i poszerzenie dostępu do wiedzy jest jednym z głównych punktów strategii lisbońskiej, wspieranie koncepcji niskiej stawki VAT na książki powinno być włączone do szerszej strategii „utworzenia z UE najbardziej dynamicznej i opartej na wiedzy gospodarki”.

Różne

UE/ Jeszcze jeden krok w kierunku wspólnej biblioteki cyfrowej

31 stycznia w siedzibie niemieckiej Biblioteki Narodowej we Frankfurcie oficjalnie zaprezentowano promocyjną stronę WWW europejskiej biblioteki cyfrowej EUROPEANA – www.europeana.eu. Horst Forster reprezentujący Komisję Europejską przypomniał, że łącznie w europejskich bibliotekach znajduje się 2,5 tysięcy miliardów (czyli 2,5 biliona) książek. W związku z tym wezwał kraje członkowskie do zintensyfikowania działań zmierzających do digitalizacji zasobów bibliotek. EUROPEANA ma z założenia być portalem, którego zasoby są rozproszone, inaczej mówiąc, siecią bibliotek cyfrowych, opartych na zasobach bibliotek narodowych poszczególnych państw.

Dwie sprawy stają się w związku z projektem szczególnie istotne: 1. problem nazywany „czarną dziurą XX wieku”, stworzenie cyfrowej biblioteki w wersji opracowanej w 2006 roku może naruszać prawa autorskie do publikacji autorów zmarłych po 1938 roku oraz 2. kwestie operacyjno-informatyczne – współpracy poszczególnych centrów.

Przedstawiciele Europejskiego Stowarzyszenia Wydawców FEP biorący udział w pracach grupy roboczej ds. copyright na spotkaniu 31 stycznia zaproponowali wprowadzenie modelu duńskiego (Ebog) lub niemieckiego (Libreka) dla rozwiązania problemu praw autorskich. Do maja 2008 roku na podstawie opinii zebranych z bibliotek narodowych ma powstać pierwsza, testowa wersja biblioteki.

opracowanie i tłumaczenie: Renek Mendruń